

Regeringskansliet
fi.remissvar@regeringskansliet.se

Remiss om Statskontorets rapport En form för kollektivt beslutsfattande – en kartläggning och prövning av nämndmyndigheter (2024:11)

Er beteckning: Fi2024/01367

Lännsstyrelsen i Kalmar län (lännsstyrelsen) yttrar sig över Statskontorets rapport *En form för kollektivt beslutsfattande – en kartläggning och prövning av nämndmyndigheter (2024:11)* och då särskilt över förslaget att omvandla lokala värderingsnämnder till särskilda beslutsorgan i lännsstyrelserna i Norrbottens, Örebro, Stockholms, Östergötlands, Västra Götalands och Skåne län.

Sammanfattning

Lännsstyrelsen *avstyrker* utredningens förslag att omvandla de lokala värderingsnämnderna till särskilda beslutsorgan i lännsstyrelserna i Norrbottens, Örebro, Stockholms, Östergötlands, Västra Götalands och Skåne län. Lännsstyrelsen anser att en sådan reform som föreslås inte bör grundas på en utredning som syftar till att effektivisera statsförvaltningen. En omvandling enligt förslaget torde vidare ge begränsade ekonomiska effekter. En översyn av de lokala värderingsnämndernas organisatoriska form bör istället ses över utifrån dess funktion inom förfogandelagstiftningen som helhet samt efter en analys ur ett totalförsvarsperspektiv. En sådan reform som föreslås bör inte heller bygga på felaktigt underlag. Lännsstyrelsen efterfrågar en mer genomgående analys av de konsekvenser som en ändrad organisationsform får för de lokala värderingsnämndernas funktion och uppgifter under höjd beredskap.

Avsnitt 4.3.2 Fyra nämndmyndigheter skulle kunna bli särskilda beslutsorgan i annan myndighet

Länsstyrelsen *avstyrker* Statskontorets förslag om att lokala värderingsnämnder blir särskilda beslutsorgan i länsstyrelserna i Norrbottens, Örebro, Stockholms, Östergötlands, Västra Götalands och Skåne län.

Av Statskontorets rapport framgår bland annat följande. En lokal värderingsnämnd har som främsta uppgift att pröva frågor om ersättning till de personer vars egendom har blivit föremål för förfogande enligt förfogandelagstiftningen. Statskontoret bedömer att de lokala värderingsnämnderna inte behöver någon organisatorisk gräns gentemot länsstyrelserna. De behöver däremot vara skilda från Försvarmakten, Fortifikationsverket och Försvarets materielverk eftersom de fattar beslut om förfogande.

Länsstyrelsen vill förtydliga att även länsstyrelserna fattar beslut om förfogande. Länsstyrelserna fattar beslut om förfogande av transportmedel, fastigheter och radioanläggningar inom det län där transportmedlet, fastigheten eller anläggningen finns.¹ Regeringen kan därutöver särskilt bestämma att länsstyrelsen får besluta om förfogande avseende ytterligare egendom och tjänster.²

Vidare anser Statskontoret att värderingsnämnderna inte behöver vara helt fristående, bland annat för att besluten går att överklaga till Riksvärderingsnämnden.

Länsstyrelsen vill informera om att när lokal värderingsnämnd överprövar annans myndighets (inklusive länsstyrelsens) ersättningsbeslut enligt taxa, kan nämndens beslut inte överklagas.³

Bedömningen att de lokala värderingsnämnderna inte lämpar sig som nämndmyndigheter, utifrån kriterierna i rapporten, har därmed grundats på ovan beskrivna felaktigheter. Länsstyrelsen anser att de lokala värderingsnämnderna uppfyller de kriterier som Statskontoret menar ska vara skäl för att ett beslutsorgan ska vara en nämndmyndighet. Verksamheten i nämnden kräver kollektivt beslutsfattande. Utifrån hur Statskontoret resonerar kring att det behövs en stark organisatorisk gräns gentemot bland annat

---

¹ 2 § 2 Förfogandeförordning (1978:558)

² 2 § 4 Förfogandeförordning (1978:558)

³ 39 § Förfogandelag (1978:262)

Försvarsmakten med anledning av att Försvarsmakten fattar beslut om förfogande borde nämnden dessutom behöva en stark organisatorisk gräns gentemot länsstyrelsen. Därtill kommer att de lokala värderingsnämnderna har ett avgränsat uppdrag och en begränsad verksamhet i form av handläggning av ärenden om ersättning enligt förfogandelagstiftningen. Mot bakgrund av det bristfälliga underlag och de felaktigheter som Statskontoret utgått från i rapporten går det enligt länsstyrelsens mening inte att dra slutsatsen att de lokala värderingsnämnderna kan eller bör omvandlas till särskilda beslutsorgan.

Länsstyrelsen konstaterar vidare att det inte framgår av rapporten huruvida beslutsorganens centralisering till de civilområdesansvariga länsstyrelserna innebär att beslutsorganen endast organisatoriskt kommer tillhöra respektive länsstyrelse eller om de dessutom kommer att vara geografiskt placerade vid dessa. Färre beslutsorgan skulle kunna ha processekonomiska fördelar och förenkla inrättandet av organen, men de lokala värderingsnämnderna kan behöva genomföra syn och besiktning av egendom som är föremål för tvist om värdering. Det kan även vara aktuellt med muntlig förhandling. Till muntlig förhandling och syn ska vidare enskild sakägare och statens ombud kallas.⁴ Det bör noteras att en stor del av de fordon, fastigheter, fartyg och flygplan som behöver tas i anspråk har omfattats av uttagning under fredstid. Vid beredskapslarm ska ägarna till egendomen snarast överlämna den till respektive förfogandemyndighet. Antalet ärenden om ekonomisk ersättning kommer troligtvis bli omfattande under en kortare tidsperiod och därefter minska i omfattning. Det behöver finnas resurser att på bred front hantera ersättningsanspråken. Dagens decentraliserade system, där varje länsstyrelse ska besluta om antal lokala värderingsnämnder och utse ledamöter till dessa, gör att syn och muntliga förhandlingar kan genomföras på ett effektivare sätt. Länsstyrelsen anser att beslutsorganen fortsatt behöver vara geografiskt placerade i hela landet.

Även ur ett beredskapsperspektiv, där samhället bygger upp ett robust och motståndskraftigt totalförsvar, är det fördelaktigt att ha de lokala värderingsnämnderna utspridda över landet. Vid höjd beredskap är det sannolikt att det kommer finnas störningar både vad gäller den fysiska och den digitala infrastrukturen i landet. De lokala värderingsnämnderna kommer vidare, som tidigare framgått, ha behov av att träffas fysiskt, för att genomföra bland annat muntlig

---

⁴ 23 § Förfogandeförordning (1978:558)

förhandling och syn. De lokala värderingsnämnderna behöver även av detta skäl vara geografiskt spridda över landet.

På grund av det rådande säkerhetspolitiska läget och med hänsyn till pågående återuppbyggnad av totalförsvaret anser länsstyrelsen att frågan om de lokala värderingsnämnders form och placering bör analyseras utifrån totalförsvarsperspektivet. Idag pågår översyn av flertalet lagstiftningar som är tillämpliga under höjd beredskap. Länsstyrelsen ifrågasätter inte behovet av att se över de lokala värderingsnämnderna och att nuvarande form kan effektiviseras genom en annan organisationsform. Rapporten saknar emellertid en analys kring de lokala värderingsnämndernas faktiska uppdrag, förhållande till länsstyrelsen och konsekvenserna av att organisera de lokala värderingsnämnderna på det sätt som rapporten föreslår, både till form, antal och placering. Länsstyrelsen saknar helhetsperspektivet i rapporten på de lokala värderingsnämndernas syfte och roll vid höjd beredskap och konsekvenserna detta skulle innebära i förhållande till exempelvis förfogandelagstiftningen och totalförsvaret som helhet. Vid en bedömning av om de lokala värderingsnämnderna ska centraliseras till de civilområdesansvariga länsstyrelserna är detta av vikt. Länsstyrelsen kan konstatera att förfogandelagstiftningen är i behov av en översyn i sin helhet. Det finns flera tillämpningssvårigheter och oklarheter i regelverket. I likhet med annan lagstiftning som rör Sveriges totalförsvår bör emellertid eventuella ändringar av förfogandelagstiftningen utredas och analyseras ur ett totalförsvarsperspektiv och med beaktande av regelverkets roll och betydelse i höjd beredskap. Det är därmed inte lämpligt att frågan om en centralisering av de lokala värderingsnämnderna hanteras inom ramen för ett uppdrag att effektivisera statsförvaltningen.

5.3.2 När nämndmyndigheter görs om till beslutsorgan blir konsekvenserna för verksamheten liten

Länsstyrelsen anser inte att Statskontorets bedömning att en omvandling av de lokala värderingsnämnderna till särskilda beslutsorgan innebär små verksamhetsmässiga förändringar.

Av rapporten framgår inte hur det är tänkt att de särskilda beslutsorganen ska fungera praktiskt. De särskilda beslutsorgan som idag finns vid vissa av länsstyrelserna, som exempelvis Miljöprövningsdelegationen, består av personer med en anställning

vid länsstyrelserna. Länsstyrelsen är av uppfattningen att ledamöterna vid de lokala värderingsnämnder bör utgöras av personer som inte är anställda vid länsstyrelsen, detta då det bör finnas en stark organisatorisk gräns mot länsstyrelsen eftersom länsstyrelsen fattar beslut om förfogande. En ledamot i en lokal värderingsnämnd ska vidare ha erfarenhet i ersättnings- och värderingsfrågor vilket är en kompetens som generellt sett saknas inom länsstyrelsen. Länsstyrelsen noterar att rapporten saknar analys avseende exempelvis arbetsrättsliga konsekvenser samt de ekonomiska följderna för länsstyrelserna av att lokala värderingsnämnder blir särskilda beslutsorgan vid länsstyrelsen.

Att beslut och värdering under höjd beredskap sker skyndsamt är av stor vikt för totalförsvaret. De lokala värderingsnämnderna har i fredstid ett mindre uppdrag men inför och under höjd beredskap ett stort ansvar för att totalförsvaret ska fungera. Såsom ovan framhållits bör därmed eventuella organisatoriska förändringar av de lokala värderingsnämnderna utredas utifrån ett totalförsvarsperspektiv.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av landshövding Allan Widman med länsjurist Kristina Nordenson som föredragande.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.